

ТУРИЗМ

УДК 338.488.2

**ЕТНОПАРК «ЛАДОМИРІЯ» ЯК ПРИКЛАД РЕВІТАЛІЗАЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО
ОБ'ЄКТА ПІД ФУНКЦІЇ ТУРИЗМУ**

І. О. Дмитрук

здобувач вищої освіти другого (бакалаврського) рівня, група ТУРз-71м,
навчально-науковий інститут агроекології та землеустрою

Науковий керівник – ст. викладач М. С. Яковишина

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

У статті визначено поняття ревіталізації промислових об'єктів. Досліджено міжнародний досвід реалізації програм ревіталізації об'єктів історико-культурної та промислової спадщини. Зроблений аналіз реалізації проєкту ревіталізації етнопарку «Ладомірія». Підкреслено, що ревіталізація допомагає вирішити соціально-економічні проблеми території.

Ключові слова: ревіталізація, історико-культурна спадщина, етнопарк, туристична діяльність, екскурсії, культурний туризм.

The article defines the concept of revitalization of industrial facilities for tourism. The international experience of implementing programs of revitalization of objects of historical, cultural and industrial heritage was studied. An analysis of the implementation of the revitalization project ethnopark «Ladomyria» was made. It is emphasized that revitalization helps to solve social and economic problems of the territory.

Keywords: revitalization, historical and cultural heritage, ethnopark, tourist activities, excursions, cultural tourism.

Глобальна урбанізація, перехід у постіндустріальну еру та швидкий темп життя нині зосередили увагу на філософії співіснування людей в урбан-спільноті, де перевтомлені надлишком металу і бетону містяни повинні відчувати максимальний комфорт та безпеку. Нині міста постійно трансформуються, змінюючи своє обличчя разом зі зміною людських цінностей та правил співіснування в соціумі, що підтверджується поширенням концепції ревіталізації територій. Ревіталізація в контексті розвитку міст являє собою перепрофілювання старих індустріальних територій на технологічні хаби, культурні, туристичні та арт-об'єкти. Враховуючи важливість психологічного розвантаження українців у військовий час, особливої актуальності набуває досвід ревіталізації занедбаних об'єктів під функції туризму.

Питання ревіталізації старих промислових територій під сучасні багатофункціональні комплекси досліджували як іноземні, так і українські автори. Зокрема, зроблений аналіз туристичної бренд-стратегії ревіталізації старих промислових об'єктів у місті Львів [1]. Особливості перепрофілювання промислових підприємств під арт-кластери розглянуто у праці Івашко О. Д. [4]. Ольга Сич розглядала економічні, соціальні та інфраструктурні передумови запровадження програм ревіталізації у містах [5]. З урахуванням проблеми облаштування безбар'єрного простору для відпочинку в регіонах України необхідно більш глибоко дослідити сучасні приклади перепрофілювання промислових об'єктів на туристичні.

Мета дослідження – зробити аналіз втілення проєкту ревіталізації етнопарку «Ладомирія» у м. Радивилів Рівненської області. Для досягнення мети були окреслені завдання: узагальнити закордонний та вітчизняний досвід ревіталізації промислових територій та трансформації їх під туристичну інфраструктуру, навести характеристику туристичних активностей етнопарку «Ладомирія», окреслити майбутні перспективи його функціонування в аспекті розвитку туризму Рівненщини.

В окремих країнах світу, зокрема в Європі та Америці, розробка проєктів з ревіталізації розпочалася ще у 80-х роках ХХ століття, у період деіндустріалізації, коли велика промисловість залишила міста. Для прикладу, у 1980 році у м. Бредфорд (Велика Британія) текстильну фабрику 19 століття перепрофілювали на художній центр Salts Mill, який нині відвідують щороку більше 100 000 людей. У м. Лодзь (Польща) колишню бавовняну мануфактуру трансформували на торговельно-розважальний комплекс Manufatura, який нині є відомим у всій східній Європі. У м. Нью-Йорк (США) на місці залізничної естакади, яка сполучала індустриальні райони, створили Хай-Лайн парк [6]. У Сінгапурі Казарми Гілмана після реставрації було перетворено на кластер міжнародних художніх галерей, що теж являє собою приклад успішного перетворення післявоєнної спадщини на сучасний арт-об'єкт.

Варто згадати досвід Німеччини у ревіталізації старого видобувного регіону Нижньої Лужиці під функції туризму. «Lausitzer Seenland» являє собою територію з трьома десятками озер, орієнтовану на туристичні активності, яка у минулому була депресивним промисловим регіоном із мережею занедбаних кар'єрів з видобутку бурого вугілля відкритим способом. Більшість кар'єрів були рекультивовані шляхом заповнення водою та облаштуванням рекреаційних зон з метою розвитку водних видів туризму [2].

В Україні також було реалізовано ряд успішних проєктів з ревіталізації колишньої промислової спадщини. Зокрема: «Промприлад. Реновація» – інноваційний центр, створений на базі колишнього заводу промислового обладнання в Івано-Франківську; IZONE – креативний простір, який створили на території колишнього Київського суднобудівного заводу, де нині проводяться перформанси, концерти, творчі майстерні, студії, а також розміщені магазини і кафе; комплекс !Festrepublik у м. Львів – колишній завод з виробництва скляної тари нині перетворений у новий творчий простір з концепцією «місто в місті» з концертним залом, нічним клубом, кав'ярнею, рестораном, броварнею, офісними приміщеннями [6]. У нашій країні також більшість кар'єрів з видобутку корисних копалин після виснаження рекультовуються через заповнення водою та облаштування зон відпочинку.

У процесі реалізації проєктів з ревіталізації варто не забувати про покращення умов інклюзивності й створення безбар'єрного середовища туристичних об'єктів. Усі нові об'єкти необхідно облаштувати згідно з вимогами рівної доступності для всього населення.

У м. Радивилів Рівненської області нині активно розвивається етнопарк «Ладомирія», створений на ревіталізованій колишній меблевій фабриці. Відвідувачам пропонуються на огляд локації, зокрема: скансен-локація, ткацька майстерня, музей автентичного одягу, акваферма, ресторан-аустерія, workshop-простір, сад павловнії, лавандове поле. Варто зауважити, що на базі етнопарку також розвиваються окремі проєкти: гуманітарний хаб, майстерня етнобрендів, онлайн-резиденція, музей рукописів (цифровізація давніх рукописів) та День традиційного костюма – Всеукраїнське свято, яке відзначається у першу неділю вересня і присвячене насамперед популяризації найрізноманітнішого одягу минулого, що був поширений на території сучасної України [3].

Необхідно наголосити, що «Ладомирія» тісно співпрацює з багатьма турагенствами України та має значні перспективи на туристичному ринку України та закордоном. Нині пропозиції для відвідування локацій «Ладомирії» у маршрутах різних турів представлені не

лише на сайтах туроператорів Рівненської області, а й інших регіонів, зокрема: «Відвідай» (виїзд зі Львова), «З Бойком» (виїзд зі Львова та Червонограду), «КраїнаUA» (виїзд з Києва), «Atlanttour» (виїзд зі Львова) тощо. Підтвердженням успішного втілення проекту ревіталізації є отримання у 2021 році нагороди Ukraine Tourism Awards у номінації «Регіональний прорив року». Крім того, весною 2023 року потенціал етнопарку «Ладомирія» було представлено на Міжнародному форумі креативних міст і сталого розвитку в м. Каштелу Бранку (Португальська Республіка) – відбулась презентація серпанкового костюма, української вишивки на костюмі початку XX століття із Зарічненщини, виробів народних майстрів, і особливості функціонування етнопарку «Ладомирія».

Отже, в процесі ревіталізації відбувається відродження місцевості, відновлюється занедбана міська інфраструктура, одночасно популяризується існуюча місцева історико-культурна спадщина шляхом органічного включення в туристичну діяльність регіону. Також здійснюється вирішення конкретних соціально-економічних потреб регіону, пов'язаних із занепадом колишнього промислового об'єкта та втратою робочих місць, одночасно інтегрується культурний і творчий напрям щодо сталого розвитку міст.

Нині, у постіндустріальну еру, економіка багатьох країн світу, зокрема, і України, переорієнтовується на сферу обслуговування. Перспективним напрямом для розвитку туристичної інфраструктури в Рівненській області є трансформація старих індустріальних об'єктів у туристичні. Етнопарк «Ладомирія» є яскравим прикладом успішної ревіталізації під функції туризму з акцентом на збереженні та популяризації історико-культурної спадщини.

1. Гнаткович О. Д., Шевчук А. В., Скринька Т. Г. Ревіталізація як сучасна бренд-стратегія у туризмі Львова. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2021. № 31. С. 78–82.
2. Громаченко К. Ю., Яковишина М. С., Вітрук Н. О. Міжнародний досвід рекреаційного використання порушених земель. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сільськогосподарські науки*. Вип. 2 (98). С. 55–69.
3. Етнопарк «Ладомирія». URL: <https://ladomyriia.com/> (дата звернення: 28.11.2023).
4. Івашко О. Д. Досвід ревіталізації нерентабельних промислових підприємств під нові функції. *Містобудування та територіальне планування* : наук.-техн. зб. Київ : КНУБА, 2018. С. 198–208.
5. Сич О. Теоретичні підходи до ревіталізації постпромислових територій. *Галицький економічний вісник*. 2020. № 4 (65). С. 68–73.
6. Ревіталізація промзон та публічних просторів: український досвід. *Європейський простір* : вебсайт. URL: <https://euprostir.org.ua/practices/144084> (дата звернення: 11.09.2023).